

izmed socialnih skupin svojo lastno notranjo strukturo in je bila strogo omejena v svojem odnosu do druge skupine. Posamezni red je bil središče specifičnih pogledov in navad, prav tako tudi družbenih ustanov in ustanov vzgoje in izobraževanja, ki so dajale unikaten značaj tako kleriški kot viteški ali kmečki vzgoji. Pri tem so le-te specifično in individualno opredelile pripadnost in značilnosti vsakega posameznega stanu (cf. DUBY 1985). Za vsakega izmed treh stanov je bila značilna lastna organizacija vzgoje in izobraževanja oz. usposabljanja, ki je izhajala iz redu/stanu pripisanih potreb. V bistvu smemo o izobraževanju v sodobnem pomenu besede govoriti le pri šolanju v okviru reda duhovščine. Tako duhovščina – še posebej menihi – kot tudi plemstvo so, bodisi na formalni bodisi na neformalni ravni, na določen način skrbeli za to, kar danes opredeljujemo kot vseživljenjsko izobraževanje/učenje.

Šolanje v okviru reda »tistih, ki molijo«, tj. duhovščine, je bilo sicer predvsem namenjeno zadovoljevanju poklicnih potreb, je pa istočasno predstavljalo tudi pridobivanje splošne izobrazbe (grška *enkyklios paideia* oz. latinske *artes liberales*). Po zaključku predvidenega šolanja je predvsem pri redovnikih identificirati izrazito težnjo, da se z izobraževanjem oziroma učenjem ne bi prenehalo. Očitna je tudi sprememba funkcije učenja oziroma izobraževanja, ki bi naj bilo predvsem v vlogi osebnostnega in ne več toliko poklicnega razvoja. Temelji za to so se začeli vzpostavljati v 5. in v 6. stoletju, ko so utemeljitelji redovništva na Zahodu zahtevali vsakodnevno branje raznih tekstov. V kasnejših stoletjih se odnos do učenja ni bistveno spreminjal, razširil pa se je tudi na t. i. svetno duhovščino. Zahteve po rednem branju Svetega pisma in drugih »svetih spisov« so bile v funkciji razvoja osebnosti, za izkazovanje in utrjevanje pobožnosti so namreč služile molitve. Tudi sam izraz »branje« (*lectio*) bi lahko v kontekstu vseživljenjskega učenja/izobraževanja posodobili v »učenje«.

V 4. stoletju je v Egiptu Pahomij ustanovil prvi samostan, kar je bolj ali manj pomenilo konec puščavništva. V svojem *Pravilu za menihe* je zahteval, naj nepismenega kandidata za vstop v samostan starejši izobražen menih tri ure dnevno učiti brati:

»Kdor bo v samostan vstopil neuk /*rudis*/, naj bo najprej poučen o pravilih, ki jih mora upoštevati. /.../ Če ne pozna črk, naj gre ob primi, terci in seksti k nekemu, ki more poučevati in /.../ se, z vso dolžno hvaležnostjo, kar najmarljiveje uči. /.../ Potem naj mu bodo napisane črke, zlogi, glagoli in samostalniki. Če noče brati, ga je k temu treba prisiliti! V samostanu naj ne bo nikogar, ki se ne bi učil brati (*discat litteras*).« (Pachomius, 1846: st. 291–292)